

Pràctica Clínica Assistencial II

Codi: 104071
Crèdits: 2

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Beatriz Molinuevo Alonso
Correu electrònic: Beatriz.Molinuevo@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Rafael Azagra Ledesma
Javier Mundet Tuduri
Xavier Flor Escriche
Inmaculada Grau Majo
Lydia Giménez Llorc
Maria Isabel López López
Alexandre Bassa Massanas
Ana María Altaba Barceló
Joan Juvanteny Gorgals
Francisco Lopez Exposito
Maria Isabel Gonzalez Saavedra
Sebastián Juncosa Font
Maria Vernet Vernet
Silvia Guell Parnau
Esther Martinez Membrives
Lucas Mengual Martinez
Jose Maria Bosch Fontcuberta
Juan Jose Anton Alvarez
Judit Llussa Arboix
Genís Roca Figueras
Jose Maria Verdu Rotellar
Marta Morera Garcia
Maria Asuncion Wilke Trinxant
Maria Antonia Llauger Rossello

Maria Luisa Perez Miras
Alberto Soria Castro
Montserrat Bare Mañas
Alba Blanch Mon
David Lacasta Tintorer
Joan Taberner Viera
Daniel Vega Moreno
Ana Isabel Garaicoechea Iturriria
F. Xavier Cos Claramunt
Nuria Piquer Farres
Maria Jose Sender Palacios

Prerequisites

És necessari que l'estudiant hagi superat l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial I del Grau de Medicina. A més, l'estudiant haurà adquirit un nivell de coneixements bàsics sobre:

- L'estructura, l'organització i els recursos de l'atenció primària i els diferents components de l'Equip d'Atenció Primària (EAP);
- Els diferents professionals que integren l'equip assistencial d'atenció primària, els seus perfils, les seves funcions i les relacions entre ells.

L'estudiant adquirirà el compromís de preservar la confidencialitat i secret professional de les dades que pugui tenir accés per raó dels aprenentatges als serveis assistencials. També en mantenir una actitud d'ètica professional en totes les seves accions.

Objectius

L'assignatura Pràctica Clínica Assistencial II s'imparteix a segon curs del Grau de Medicina i forma part de la Matèria Pràctica Clínica amb l'objectiu d'apropar a l'estudiant a la pràctica clínica des del primer any de carrera. L'experiència viscuda a l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial I ha permès a l'estudiant conèixer el funcionament d'un Centre d'Atenció Primària i tenir un primer contacte amb pacients.

Atès que l'exercici de la Medicina es basa en una relació interpersonal, amb l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial II es pretén que l'estudiant comenci a copsar la importància de les conductes, els estats psicològics, les creences, les expectatives, els desitjos i les actituds de les persones en els seus processos de salut-malaltia, així com de la rellevància de les habilitats comunicatives del metge en la relació amb els pacients.

L'objectiu general de l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial II és que l'alumnat conegui el rellevant paper de la comunicació no verbal dels pacients i dels professionals sanitaris en un context d'Atenció Primària, desenvolupi capacitats d'observació i d'expressió emocional en contextos simulats i reals de visita mèdica i comenci a integrar-les en la seva pràctica clínica.

L'aprenentatge de competències relacionades amb la comunicació no verbal permetrà a l'estudiant començar la seva formació en habilitats interpersonals i comunicatives que es relacionen amb l'obtenció de major informació i més acurada, la millora del nivell de satisfacció tant dels pacients com dels professionals, un major nivell de precisió diagnòstica, el disseny d'un pla terapèutic adaptat a les característiques dels pacients i una major probabilitat de compliment terapèutic entre altres.

Les competències apreses a l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial II serveixen de base per la formació en entrevista clínica que els alumnes realitzen a l'assignatura Pràctica Clínica Assistencial III.

Competències

- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar que coneix les organitzacions nacionals i internacionals de salut i els entorns i condicionants dels diferents sistemes de salut.
- Desenvolupar la pràctica professional amb respecte a l'autonomia del pacient, a les seves creences i cultura, amb respecte a altres professionals de la salut, demostrant habilitats de treball en equip.
- Escoltar amb atenció, obtenir i sintetitzar informació pertinent sobre els problemes que afligeixen al malalt i comprendre el contingut d'aquesta informació.
- Establir una bona comunicació interpersonal que capaciti per dirigir-se amb eficiència i empatia als pacients, als familiars, acompanyants, metges i altres professionals sanitaris.
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Reconèixer el rol de la complexitat, la incertesa i la probabilitat en la presa de decisions de la pràctica mèdica.
- Tenir capacitat de treballar en un context internacional.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
- Valorar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i sanitària.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les limitacions que hi ha en la interpretació de la conducta mitjançant la comunicació no verbal.
2. Aplicar els elements essencials de la bioètica (drets del pacient, obligacions del metge).
3. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
4. Conèixer els elements bàsics de la comunicació de resultats de la recerca clínica.
5. Descriure el procés de comunicació i el seu efecte sobre la relació professional-pacient.
6. Detectar emocions a través de la comunicació no verbal en un context de relació professional sanitari-pacient.
7. Detectar formes de relació entre la conducta verbal i la no verbal en un context de relació sanitari-pacient.
8. Diferenciar els riscos de població amb els riscos individuals.
9. Distingir els diversos components de la comunicació no verbal en un context de relació professional sanitari-pacient.
10. Explicar els elements a tenir en compte per valorar el paper del pacient en la presa de decisions respecte a la seva salut i respecte a l'assistència mèdica que rep als CAP.
11. Identificar els diferents professionals de l'equip assistencial, així com els perfils i les funcions que tenen i les relacions entre ells.
12. Identificar els elements bàsics de l'entrevista metge-pacient en un entorn propi d'alta accessibilitat i presència, amb atenció longitudinal.
13. Identificar l'estructura, l'organització i els recursos de l'atenció primària i els diferents components de l'EAP.
14. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
15. Qüestionar un model simple per explicar l'estat de salut/malaltia de les persones.
16. Tenir capacitat de treballar en un context internacional.
17. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.

Continguts

- El model Biopsicosocial i l'entrevista centrada en el pacient en la pràctica mèdica.
- Elements de negociació i l'entrevista motivacional en medicina. El principi d'autonomia.
- Interferències que influeixen en la relació professional sanitari-pacient a l'Atenció Primària.
- La comunicació no verbal: concepte i components.

- L'expressió i detecció d'emocions a través de la comunicació no verbal.
- La relació entre la comunicació verbal i no verbal.
- El rol de la comunicació no verbal en la relació metge-pacient.
- La comunicació no verbal dels professionals sanitaris en un context d'atenció primària.
- Els factors que influeixen en la interpretació de la comunicació no verbal en la relació metge-pacient (p.ex., gènere, edat).

Metodologia

L'assignatura Pràctica clínica assistencial II és una assignatura bidepartamental.

El **Departament de Medicina** gestiona les següents activitats:

- 2 seminaris (SESP) a la Unitat Docent de Ciències Mèdiques Bàsiques (UDCMB, 2 hores de duració per seminari) en grups d'aproximadament 20 alumnes.

Temari:

1. El model biopsicosocial i l'entrevista centrada en el pacient en la pràctica mèdica.
2. Elements de negociació i l'entrevista motivacional en la consulta. El principi d'autonomia.

El professor responsable és el Dr. Josep Maria Bosch Fontcuberta.

El **Departament de Psiquiatria i Medicina Legal** gestiona les següents activitats:

- 4 sessions de pràctiques de laboratori (PLAB) a la Unitat Docent de Ciències Mèdiques Bàsiques en grups d'aproximadament 20 alumnes (les sessions 1 i 4 tenen una durada d'1 hora i mitja i les sessions 2 i 3 de tres hores).
- 3 estàncies (PCA) en un Centre d'Atenció Primària de 4 hores de durada cadascuna (1-2 alumnes per preceptor).

Temari:

1. La comunicació no verbal: concepte, característiques i components.
2. L'expressió d'emocions a través de la comunicació no verbal.
3. La comunicació no verbal en l'entrevista clínica.
4. La interpretació de la comunicació no verbal.

La professora responsable és la Dra. Beatriz Molinuevo Alonso.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
PRÀCTIQUES CLÍNiques ASSISTENCIALS (PCAh)	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
PRÀCTIQUES DE LABORATORI (PLAB)	9	0,36	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 16, 17
SEMINARIS ESPECIALITZATS (SEM)	4	0,16	2, 3, 5, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17
Tipus: Autònomes			

ELABORACIÓ DE TREBALL (GRUPAL)	9	0,36	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 17
ESTUDI PERSONAL	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17
INFORMES DE INTERÈS (PROTOCOLS D'OBSERVACIÓ)	3	0,12	1, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 17

Avaluació

REQUISITS PER SUPERAR L'ASSIGNATURA:

- **Assistència mínima a tres sessions de pràctiques de laboratori (PLAB) programades a la Unitat Docent de Bellaterra.**
- **Realització de les tres estàncies (PCA) en un Centre d'Atenció Primària amb qualificació d'apte.**
- **Lliurament de tres protocols d'observació (un per cada estància en el CAP).**
- **Participació en un treball grupal i en la defensa oral.**
- **Tenir una nota igual o superior a 5 a l'examen.**

AVALUACIÓ

L'avaluació continuada de l'assignatura Pràctica clínica assistencial II es farà a partir de:

a) **Assistència i participació activa als seminaris i a les sessions pràctiques:**

Aquesta part té un pes del 16% sobre la nota final de l'assignatura.

L'assistència als dos seminaris (SESP) programats a la Unitat Docent de Bellaterra suposa 0,5 punts a la nota final de l'assignatura. L'assistència a un dels dos seminaris no suma cap punt a la nota final.

L'assistència a les quatre sessions pràctiques de laboratori (PLAB) programades a la Unitat Docent de Bellaterra suposa 0,5 punts a la nota final de l'assignatura. L'assistència a tres de les quatre pràctiques no suma cap punt a la nota final.

Durant cada visita al Centre d'Atenció Primària (CAP), l'alumnat ha d'omplir uns protocols d'observació que s'han de lliurar a les sessió següent de PLAB (segona, tercera i quarta). Aquests protocols són matèria de treball durant la pràctica. El professorat pot requerir que els alumnes expliquin al grup casos observats i descrits als protocols. Cada protocol lliurat complert en el termini establert (sessió corresponent de pràctiques) suposa 0,2 punts a la nota final de l'assignatura.

b) **Examen:**

L'examen és una prova de preguntes d'elecció múltiple amb cinc opcions de resposta (una única resposta vàlida). S'aplicarà una correcció per descomptar els encerts a l'atzar [Puntuació corregida= (encerts -(errors/4))] que serà transformada en una nota que pot variar entre 0 i 10.

La matèria a avaluar correspon a tots els continguts teòrics i pràctics de l'assignatura. El contingut dels seminaris estarà disponible a la plataforma Moodle i el contingut de les sessions pràctiques es basa en el llibre de referència de l'assignatura (veure apartat Bibliografia específica).

L'examen es considera superat amb una nota de 5 o superior.

Després de cada examen, els alumnes disposaran d'un període de 24 hores per enviar, a través de la plataforma Moodle, comentaris o reclamacions sobre les preguntes, els quals seran analitzats per part del professorat abans de publicar la llista provisional de notes. Amb posterioritat, després de publicada la llista, es convocarà una sessió de revisió d'examen.

Aquesta part té un pes del 50% sobre la nota final de l'assignatura.

c) **Elaboració de treball en grup i defensa oral:**

L'alumnat haurà de realitzar un treball en grup relacionat amb les sessions pràctiques (PLAB) realitzades a la Unitat Docent de Ciències Mèdiques Bàsiques i les estàncies al CAP.

Al principi de curs es crearan grups formats per 4 alumnes i disposaran d'un guió sobre el treball que es realitzarà al llarg del curs. Es presentarà de manera escrita i oral en la última sessió pràctica (PLAB).

Aquesta part té un pes del 34% sobre la nota final de l'assignatura.

RECUPERACIÓ

Els estudiants que no hagin superat l'examen (nota 5) es podran presentar a una prova de recuperació, sempre i quan hagin assolit els quatre primers requisits per superar l'assignatura.

NOTA FINAL DE L'ASSIGNATURA

Nota final = (0,5 punts per Assistència als dos seminaris) + (0,5 punts per Assistència a les quatre pràctiques) + (màxim de 0,6 punts per participació activa a les pràctiques; 0,2 punts per protocol) + (nota Examen * 0,50) + (nota Treball en grup i defensa oral * 0,34).

Aquesta fórmula només s'aplicarà en el cas que s'hagin complert els requisits per assolir l'assignatura.

La nota final dels alumnes que no hagin superat l'examen després de la prova de recuperació, serà:

- 1) En el cas que la nota resultant després d'aplicar la fórmula per calcular la Nota final sigui $\leq 4,7$, es posarà aquella nota.
- 2) En el cas que la nota resultant després d'aplicar la fórmula per calcular la Nota Final sigui $> 4,7$, la nota final serà 4,7.

S'assignarà la qualificació de "no avaluable" als alumnes que no compleixin algun dels requisits següents:

- Assistència mínima a tres sessions pràctiques de laboratori (PLAB).
- Realització de les tres estàncies (PCA) en un Centre d'Atenció Primària.
- Lliurament de tres protocols d'observació.
- Realització d'un treball grupal i participació en la defensa oral.
- Realització de la prova d'elecció múltiple.

La revisió de l'avaluació es realitzarà de manera individual i es comunicarà a través de la plataforma Moodle al els dies/horaris i el procediment a seguir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a SESP i PAUL	16%	1	0,04	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 16
Avaluació escrita mitjançant proves objectives	50%	1	0,04	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15
Elaboració treball grup i defensa oral	34%	1	0,04	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 17

Bibliografia

Bibliografia específica

- Molinuevo, B. (2017). **La comunicación no verbal en la relación médico-paciente**. Barcelona: UOC.
- Molinuevo, B. (2011). **La comunicación no verbal en la relación médico-paciente**. Barcelona: Aresta.

Bibliografía de consulta

- Bosch, J.M. i Campiñez, M. (2015). **Comunicar para modificar conductas, promover la salud y aumentar la adherencia terapéutica.** En R. Ruiz Moral (coord.), Comunicación clínica: Principios y habilidades para la práctica. Madrid: Médica Panamericana.
- Bosch, J.M., Campiñez, M. y Caber, M. (2011). **Entrevista clínica y comunicación asistencial.** En M. Zurro y G. Jodar (coord.), Atención Familiar y Salud Comunitaria. Conceptos y materiales para docentes y estudiantes. Madrid: Elsevier.
- Borrell, F. i Bosch, J.M. (2014). **Entrevista clínica y relación asistencial. La atención centrada en la persona.** En M. Zurro y JF Cano. Atención Primaria. Conceptos, organización y práctica clínica. Barcelona: Elsevier.
- Clèries, X. (2006). **La comunicación: una competencia esencial para los profesionales de la salud** . Barcelona: Masson.
- Borrell, F. (2011). **Práctica clínica centrada en el paciente.** Madrid: Triacastela.
- Knapp, M.L. (1992). **La comunicación no verbal. El cuerpo y el entorno.** Barcelona: Paidós.
- Knapp, M.L., Hall, J.A., & Horgan, T.G. (2014). **Nonverbal communication in human interaction** (8 ed.). Boston, MA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Manusov, V. & Patterson, M.L. (2006). **The SAGE Handbook of Nonverbal Communication.** Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Patterson, M.L. (2010). **Més que paraules. El poder de la comunicació no verbal.** Barcelona: Aresta/UOC.
- Silverman, J., Kurtz, S. & Draper, J. (2013). **Skills for communicating with patients** (3 ed.). Oxon,UK: Radcliffe Publishing.